

Boekje open over de Sint Pancratiuskerk
(bouwjaar 1895-1897)

Uitgave van de Sint Pancratiusparochie te 's-Heerenberg

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Welkom.....	4
Een stukje geschiedenis	4
Het interieur van de kerk	5
De zangzolder	5
Maarschalkerweerdorgel.....	7
Doopkapel.....	8
De vloer	9
De banken	9
Het hoofdaltaar	10
Het nieuwe altaar	9
De gebrandschilderde ramen	10
De kruiswegstaties	12
Het triomfkruis.....	12
De klokken van Geert van Wou.....	12
Angelus klok.....	15
De “Pastoor Galamakapel”	15
Tot slot.....	15

Welkom

Welkom in de Sint Pancratiuskerk van 's-Heerenberg.
Middels deze brochure kunt u een aantal bijzonderheden lezen over dit fraaie godshuis, zodat uw bezoek interessanter wordt en u dit gebouw rijker verlaat.

Een stukje geschiedenis

De kerk is gebouwd in de jaren 1895 – 1897 en is dus ruim 100 jaar oud. Plannen voor de bouw werden al in het midden van de 1860er jaren gemaakt door de bouwpastoor Johannes Theodorus Nales. De kerk die 's-Heerenberg in, die tijd rijk was, werd veel te klein voor de stormachtig groeiende Sint Pancratiusparochie.

Niet alleen deze parochie groeide sterk, maar de hele Nederlandse katholieke kerkprovincie die sinds 1853 na bijna driehonderd jaar weer door eigen bisschoppen werd bestuurd, bleek ontombare groeikracht te bezitten.

Het katholieke volksdeel werd sedert de Reformatie eeuwenlang in de Vrije uitoefening van zijn godsdienst belemmerd: van circa 1580 tot de Franse tijd: 1796. Het kwam echter pas na 1853 goed tot ontwikkeling. Als reactie op de eeuwen van achterstelling was het stellig van plan de eerste en voornaamste plaats in de maatschappij te bevechten.

Een van de uitingen van dat streven was de bouw van talrijke opvallende neogotische kerken. Dat wil zeggen kerken die geïnspireerd waren op de middeleeuwse gothiek van Franse en Rijnlandse kathedralen. De neogotiek werd beschouwd als de hoogste uitdrukkingvorm van de katholieke godsdienstzin.

In diezelfde tijd was de bouwhut aan de dom van Keulen volop bezig met de voltooiing van deze gotische kathedraal. De eerste steen was in 1248 gelegd, maar de dom was nog steeds niet klaar.

De Keulse bouwhut die sedert 1560 op non-actief had gestaan, werd nieuw leven ingeblazen en zij stelde zich in 1824 tot taak de dom eindelijk af te bouwen.

Deze domhut nu werd de leerschool voor een groep architecten, beeldhouwers, edelsmeden, glazeniers, orgelbouwers, schilders enzovoort die ook in Nederland aan de slag gingen om in de enorme vraag naar nieuwe kerkgebouwen te voorzien. Het was het Sint-Bernulphusgilde dat deze Rijnlandse krachten bundelde onder het motto: “Het ware, het goede, het schone, deze drie verenigd in één”. Het staat bekend onder de naam de Utrechtse School - naast de Amsterdamse School van de absolute top bouwmeester van de neogotiek Pierre Cuijpers. Het Sint Bernulphusgilde stelde regels en maatstaven op, waaraan de nieuwe kunst kon worden getoetst.

Alfred Tepe, de bouwmeester van deze kerk, was lid van dit Bernulphusgilde. In samenwerking met zijn collega's-leden de beeldhouwer-kunstschilder Willem Mengelberg, de Utrechtse edelsmeden Brom, de glazenier Hendrik Geuer, de orgelbouwer Maarten Maarschalkerweerd en anderen heeft hij deze tempel gebouwd en ingericht. Hun schepping is nadrukkelijk aanwezig in het kleine stadje 's-Heerenberg en dat was ook de bedoeling van de zich emanciperende katholieke kerk in Nederland: zij presenteerde zich overal opvallend en met klem. Niemand kon daaraan voorbij.

De bouwstijl is dus de neogotiek, die zich kenmerkt door omhoogstrevende, verticale lijnen en spitsbogen in wanden, gewelfribben en vensters. Met voorliefde voor soberheid en een uitstekend gevoel voor verhoudingen heeft Alfred Tepe een godshuis geschapen, waarvan wijding uitgaat en waarin de bezoeker als vanzelf in de stemming komt om over de geheimen van het leven na te denken.

Ook de oorspronkelijke aankleding van het gebouw is onder de supervisie van architect Tepe door zijn kunstbroeders van het Sint-Bernulphusgilde tot stand gekomen.

Het interieur van de kerk

Op de foto, op de volgende bladzijde is het originele priesterkoor, de preekstoel en de kerkbeschildering nog te zien. Het huidige priesterkoor is gemaakt in 1966; de preekstoel werd toen verwijderd Tegelijkertijd werd de kerk geschilderd in de nu aanwezige kleuren. Een deel van de originele beschildering is nog te zien in het portaal van de kerk, voorstellende de acht zaligheden. Twee van de vier evangelisten die daarop waren afgebeeld vinden we nu terug op de ambo.

De andere twee zijn aangebracht op de kolommen vooraan in het priesterkoor.

Ter gelegenheid van het 100-jarig jubileum is het priesterkoor in 1997, als onderdeel van de omvangrijke restauratiewerkzaamheden, opnieuw geschilderd in een stijl dat zoveel mogelijk aansluit met de oude situatie.

De zangzolder

Achterin de kerk op de zangzolder is het honderd jaar oude schitterende venster van de glazenier Hendrik Geuer te zien; hierin zijn vier heiligen afgebeeld: Sint-Cecilia de patrones van alle koorzangers, Sint-Jan de patroon van de bouwpastoor van de kerk en president van het zangkoor Johannes Theodorus Nales, Sint-Gregorius die de hand heeft gehad in de Gregoriaanse kerkzang en koning David die veel psalmen heeft gedicht. Allemaal personen die met het zingen in de kerk te maken hebben. Het glasvenster werd dan ook aangeboden door het zangkoor Sint-Cecilia een zijn president pastoor Nales.

Maarschalkerweerdorgel

Toen de nieuwe Pancratiuskerk in 1897 in gebruik werd genomen, moest voorlopig het harmonium, dat in 1886 was aangeschaft, vanwege de problemen met het oude orgel in de Baustetterkerk, nog een aantal jaren dienst blijven doen. Het nieuw bestelde orgel werd pas in 1903 geleverd en dat had zo zijn redenen. De orgelmakerij, die de opdracht had gekregen, de fa. Maarschalkerweerd & Zoon te Utrecht, was een bedrijf van naam, dat vanaf het midden van 19 eeuw tientallen orgels had gemaakt van klein tot groot, waar onder dat van het Concertgebouw te Amsterdam in 1891.

Tegelijk met het 's-Heerenbergse orgel werd in hun werkplaats ook gewerkt aan een nieuw groot orgel voor de kathedraal te Utrecht, waarvan het eerste gedeelte ook in 1903 werd geplaatst. De orgelmakers hadden het dus druk. Maar bovendien hadden ze in 's-Heerenberg geconstateerd dat hun orgel op het koor zoveel plaats zou gaan innemen, dat er maar weinig ruimte voor de koorzangers overbleef.

Daarom moest eerst de gemetselde balustrade in de torenboog worden verwijderd en vervangen door het nu aanwezige eikenhouten balkon, dat verder naar voren steekt en daardoor meer ruimte biedt. Sporen in het pleisterwerk getuigen daar nog van. Het orgel, dat daarna werd afgeleverd, was voor die tijd een instrument volgens de modernste opvattingen en verschilde daarmee enorm veel van het oude, dat in de Baustetterkerk in gebruik was geweest. Dat laatste was een mechanisch orgel: bij het indrukken van een toets werd via een mechaniek van treklatjes en tuimelaars de speelklep onder de bijbehorende pijp geopend, waar door de orgelwind de pijp kon aanblazen.

Het nieuwe orgel werkt pneumatisch: bij het indrukken van een toets wordt de speelklep via dunne loden leidingen d.m.v. winddruk geopend. Dat gebeurt door een membraan, een klein opblaasbaar zakje van dun leer, dat het openen en sluiten aanstuurt. Dit pneumatisch systeem heeft als voordeel, dat een groot orgel toch niet zwaarder speelt dan een klein en dat de plaats van de speel tafel, waaraan de organist zit, vrijer gekozen kan worden en daarvan had men in onze kerk later ook nog profijt.

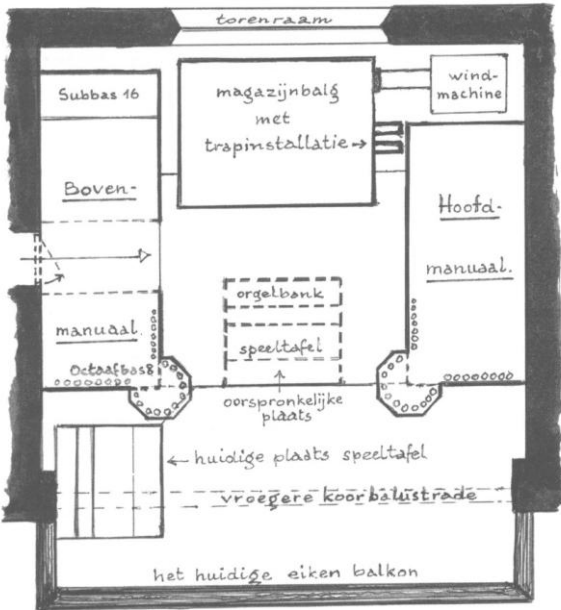
Het nieuwe orgel had bovendien twee klavieren of manualen, waardoor de organist snel van sterkte of klankkleur kon wisselen. Ten slotte kreeg het Maarschalkerweerdorgel een grotere verscheidenheid aan klankkleuren dan het oude instrument, dat alleen prestanten, de standaardorgelklank en fluitregisters bezat.

De opstelling van het orgel op het koor is op de tekening te zien, waarbij kan worden aan getekend, dat in de kas van het Hoofdmanuaal bovenin de registers 1, 2, 4, 5 en 10 staan en 3, 6, 7, 8 en 9 onderin. De grootste pijpen van de Prestant staan in de fronttoren en de aangrenzende velden. In de linkerkas staan alle pijpen

van het bovenmanuaal bovenin. Daar staan de pijpen van de Octaafbas geheel in het front. Beneden achterin vinden we die van de Subbas.

Midden in de benedenkas is de doorgang naar de koortrap. Verder zien we de magazijnbalg voor de orgelwind die de pijpen aanblaast en voor de pneumatische verbinding van de speeltafel naar de speel membranen. De magazijnbalg wordt tegenwoordig volgepompt door de elektrische windmachine, maar vroeger gebeurde dat door een orgeltrapper d.m.v. de trapinstallatie, die ook onder de

laatste oorlog nog dienst bewees als de elektrische stroom weer eens was uitgevallen. Voor de balg stond de speeltafel van waaruit de organist het orgel bespeelde. Zo vlak bij de deur naar de koortrap zat organist Ten Have echter soms flink in de tocht en daarom werd op zijn verzoek de speeltafel verplaatst naar de huidige positie, waardoor hij bovendien een beter zicht op het priesterkoor kreeg. De beide orgelkasten zijn vrijwel geheel van eiken en uitgevoerd met neo-gotische ornamentiek. Ze zijn gemaakt in de ateliers van Frederik Willem Mengelberg in Utrecht.

Doopkapel

Achterin de kerk rechts bevindt zich de doopkapel met de monumentale doopvont uit het atelier van Willem Mengelberg. Het hardstenen bekken is versierd met acht achter-glas- schilderijen van eiken-, druiven-, klimop- en ahorn-bladeren. Zij symboliseren het aards paradijs dat volgens het eerste boek van de bijbel, Genesis, begrensd wordt door vier grensrivieren: Euphraat, Tigris, Phison en Gichon. Deze vier stromen worden verbeeld door de vier mannen met waterkruiken die zijn afgebeeld op de torenhoge koperen afdekking die met een hijsmechaniek weggedraaid kan worden. Freule Alphonse van Hugenpoth tot Aerdt schonk het geld voor de doopvont en het ijzeren afsluithek van de doopkapel; haar familiewapen is aan het hijsmechanisme te zien.

De vloer

De vloer is even oud als de kerk. De tegels zijn gemaakt in de bekende fabrieken van Villeroy & Boch en zijn in sierverband gelegd. Wij zien leeuwen, griffioenen, struisvogels, herten en gevleugelde draken. Het zijn symbolische figuren en fabeldieren die natuurlijk niet willekeurig zijn gekozen. Evenals in de middeleeuwen stond in de tijd van de neogotiek de symboliek volop in bloei. De gevleugelde draken belichamen het kwaad dat wij moeten overwinnen. Christus triomfeert over het kwaad, Maria treedt het kwaad met voeten en Sint Joris is de drakendoder bij uitstek.

Herten, griffioenen, leeuwen en struisvogels verwijzen allen naar Christus.

Reeds bij de Skyten komt het hert voor als het dier van de wedergeboorte dat de mensen over het graf het hiernamaals binnenleidt.

De griffioen is een Grieks fabeldier dat bestaat uit een leeuwenlijf met een vogelkop. Het heeft dus twee naturen en verwijst naar Christus die ook twee naturen heeft: een goddelijke en een menselijke natuur.

De leeuw is het symbool van macht. Christus wordt genoemd: de leeuw uit Juda's stam. Misschien herinnert de leeuw hier ook aan de leeuw in het wapen van Bergh.

Bij de struisvogel is de symboliek wat ingewikkelder en wij vinden die misschien wat ver gezocht. Voor middeleeuwse mensen - en bijgelovig voor de neogotiek - bestond dat probleem niet. De struisvogel verwijst naar de verrijzenis van Christus: op de derde dag verrees hij levend uit het graf. De symboliek bestaat hierin dat struisvogels hun eieren niet zelf uitbroeden, maar dit aan de zon overlaten. Zij verbergen ze in het hete zand van de woestijn en na drie dagen komt het nieuwe jonge leven te voorschijn.

De banken

De banken in de kerk zijn eenvoudig, doelmatig en van degelijk maaksel; zij zijn even oud als de kerk zelf en stammen uit de ateliers van Mengelberg.

Het nieuwe altaar

Het nieuwe altaar heeft een marmeren blad. Aan de voorkant zijn in zandsteen de drie oud testamentische profeten afgebeeld.

Het hoofdaltaar

Voorin de kerk op het priesterkoor staat het fraaie ook honderd jaar oude neogotische hoofdaltaar eveneens uit het atelier van Willem Mengelberg. Het is geschonken door Antonetta van Hohenzollern de dochter van koning Ferdinand II van Portugal. Aan haar naam en die van haar echtgenoot vorst Leopold van Hohenzollern herinneren twee afbeeldingen op het antependium onder de altaartafel: de heilige Leopold (links) en de heilige Antonia (rechts).

In de retabel of altaaropstand zijn in kalkzandsteen twee taferelen uitgebeeld: de verheerlijking van Jezus op de berg Tabor (links) en de verschijning van de Heer aan de ongelovige Thomas (rechts).

Antonia van Hohenzollern heeft het altaar geschonken, maar aan de vrijgevigheid van haar schoonvader Karl Anton van Hohenzollern en van haar man Leopold van Hohenzollern is het te danken dat de bouw van deze vorstelijke kerk überhaupt gerealiseerd kon worden: zij stelden inkomsten uit fondsen beschikbaar waarmee het leeuwendeel van de kosten kon worden bestreden.

Niet helemaal honderd jaar oud, maar wel uit dezelfde ateliers van Mengelberg zijn de fraaie kruiswegstaties die u langs de beide lange buitenwanden ziet, en het fraaie grote triomfkruis dat voorin de kerk aan het gewelf hangt. Zij zijn later aangeschaft, want in 1897 was het geld op.

De gebrandschilderde ramen

Westraam (Achter het oxaal / achter het Maarschalkerveert-orgel)

In spitsboog, vier spitsboogvelden, waarin, staande van links naar rechts: Cecilia met kerkorgeltje - Joannes met adelaar - Gregorius met boek - en keizer Henricus. Eronder banderol met naam; erboven in rozet: de vier evangelistensymbolen. Opmerking: door de parochie aangeboden aan pastoor Nales 1895

Noordelijk transept (drie gebrandschilderde ramen).

In de bovenste helft van elk raam tafereel uit het lijden van Christus; eronder scènes met de arrestatie en gevangenschap van pastoor Galama en kapelaan van Rooyen.

- * Middelste raam: pastoor en kapelaan worden gearresteerd door twee ge wapende mannen, op de voorgrond boek met twee sleutels, kelk met hostie en de tekst: "TER DANKBARE HERDENKING VAN DE PAROCHIANEN"
Erboven: Judas verraad Jezus met een kus, omgeven door soldaten.
- * Linkerraam: pastoor Galama, gezeten in een cel bewaakt door een soldaat, eronder buste-portret van pastoor Galama + 1942; erboven Jezus in de Hof van Olijven wordt gesterkt door een engel met kelk.

*

- * Rechterraam: Kapelaan van Rooyen. wordt door een soldaat afgetuigd; eronder het portret van kapelaan van Rooyen + 1942; erboven : Jezus wordt gezeseld.

Zuidelijk transept (drie gebrandschilderde ramen).

- * Linkerraam: de doop van Jezus in de Jordaan door Johannes de Doper, boven hem de Geestesduif.
- * Middelste raam: Mozes en Elia verschijnen aan Jezus op de berg Thabor, op de voorgrond de drie apostelen
- * Rechterraam: Jezus gezeten op ezel trekt Jerusalem binnen omgeven door mensen met palmtakken (op palmzondag).

Priesterkoor (drie gebrandschilderde ramen).

- * Linkerraam (van onder naar boven): Staande: H.Helena en H.Petrus - het offer van Melchisedech- de wonderbare broodvermenigvuldiging in het bovenste gedeelte - engelen met banderol.
- * Middelste raam (van onder naar boven): H.Johannes en H.Theodorus- het slachten van het paaslarn - het Laatste Avondmaal – erboven engelen met banderol.
- * Rechterraam (van onder naar boven): H.Carolus Borromeus en H.Alphonsus - Mannaregen in de woestijn – Emmausgangers - engelen. met banderol.

Boven St. Jozef- altaar. (gebrandschilderde ramen)

van onder naar boven:

In een droom wordt Jozef door een engel gewaarschuwd, op de achtergrond Maria met Kind - Jozef vlucht met Maria en het Kind naar Egypte – Jozef en Maria vinden het Kind terug in de tempel bij de Schriftgeleerden - Jozef op het sterfbed, Jezus houdt zijn hand vast, op de achtergrond Maria.

Boven het Maria- altaar. (drie gebrandschilderde ramen)

van onder naar boven:

- * Linkerraam: Maria's opdracht in de tempel – annunciatie - huwelijk van Maria en Jozef - kroning van Maria.
- * Middelste raam: kruisiging – geboorte - Jozef en Maria bij de Gouden Poort - Regina Coeli.
- * Rechterraam: Pinksteren - Ontmoeting met Christus tijdens de kruisweg - Christus temidden van de schriftgeleerden - Visitatie.

Het triomfkruis

Het triomfkruis hangt hier sinds 1927. Zo'n triomfkruis dat in een neogotische kerk eigenlijk niet gemist kan worden, - u ziet het hier en het hangt bijvoorbeeld in de Sint Oswalduskerk van Zeddam en in de genoemde kerk van Raalte - wordt triomfkruis genoemd, omdat het hangt aan de triomfboog: het is de boog die de afscheiding vormt tussen het priesterkoor en de rest van de kerk. De triomfboog herinnert aan de triomfbogen die in Rome werden opgericht voor Romeinse veldheren, die als overwinnaars uit de strijd in triomf Rome waren binnengehaald. Het triomfkruis symboliseert de triomf van het Christendom over de hele wereld

De kruiswegstaties

De kruiswegstaties uit 1919 zijn groot van formaat. Zij zijn op doek geschilderd en zij zijn duidelijk verwant aan de kruiswegstaties in een andere kerk van Tepe: de kerk van de heilige Kruisverheffing in Raalte, die wel de "kathedraal van Salland" wordt genoemd. De staties hier in deze kerk worden afgewisseld of als u wilt geflankeerd door figuren uit het Oude Testament.

Wij zien natuurlijk de grote profeten Isaias, Jeremias, Ezechiël en Daniel, maar ook kleine profeten als Osee, Habakuk, Amos, Jonas enzovoort kunnen wij hier bewonderen. De kunstenaar wil klaarblijkelijk verband leggen tussen het Oude en het Nieuwe Testament.

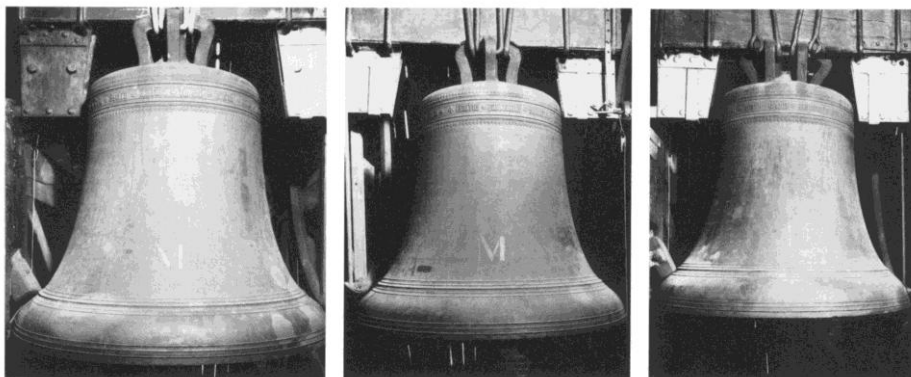
De klokken van Geert van Wou

Een belangrijk historisch deel van onze kerk gaat over de klokken die boven in de toren van deze kerk hangen. Zij werden in 1496 gegoten door een van de grootste klokkengieters van zijn tijd: Geert van Wou uit Kampen.

Het fraaie gelui begeleidt al meer dan 500 jaar véle generaties 's-Heerenberge mensen in hun vreugde en in hun verdriet. De klokken waren van meet af aan bestemd voor de Sint Pancratiuskerk, thans de Nederlandse Hervormde kerk die bij het kasteel staat. Tijdens de Reformatie werden zij met de kerk door de staat geseguestreerd en aan de gereformeerde kerk in gebruik gegeven: de gereformeerde godsdienst was de enige die in ons land mocht worden uitgeoefend.

Toen de Franse tijd "Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap" bracht, kwamen de klokken in gemeenschappelijk bezit en gebruik van hervormden en katholieken. In 1897 kochten de katholieken de klokken aan voor deze nieuwe kerk. Zij hangen er nog steeds, ondanks het feit dat één van de drie, de Sint Pancratiusklok, in 1943 op last van de Duitsers uit de toren werd gehaald. Hij kwam na de oorlog wonder boven wonder onbeschadigd terug.

De aanzet voor de vervaardiging van deze klokken werd gegeven met Pasen 1496: op de tweede Paasdag ging de pastoor met alle geestelijken die aan de Sint Pancratiuskerk waren verbonden en met hem burgemeester en schepenen van de stad op pad om te collecteren voor nieuwe klokken. Deze klokken leggen al 500 jaar getuigenis af van dit feit, want zij zijn getoontzet op de drie eerste tonen van het Alleluja en het Laudate Dominum, de vreugdevolle melodie die herhaaldelijk doorklinkt in de gezangen met Pasen.

De drie klokken, met de slagtonen Des' - Es' - E' wegen tezamen circa 4100 kg. Financieel betekende dit voor de kerkmeesters toen een "zware slag". Uit rekeningen uit de jaren 1495-1496 ,die bewaard zijn gebleven, blijkt dat men alle eindjes aan elkaar heeft moeten knopen om de gieting mogelijk te maken; zelfs een inzameling onder de bevolking van koper en tin (potten en pannen) leverde nog eens 170 pond metaal op terwijl nog circa 1584 pond aan oude klokken werd stuk geslagen. Uiteindelijk moest Van Wou zelf voor de overige 6652½ pond brons zorgen. Op hun beurt kochten de kerkmeesters van Van Wou het metaal terug van wat na de gieting overbleef en op alle mogelijke manieren werd getracht de gietkosten zo laag mogelijk te houden.

Maar de klokken kwamen er !.

Ze werden gevormd in het huis van pastoor Van Etten ("gebraden als een gans", d.w.z. aan een horizontale spil) en op 21 juni 1496 gegoten. Aanvankelijk werden ze in een houten klokkenstoel gehangen omdat de oude kerk niet over een toren beschikte. Pas in de 17de eeuw hing men ze in een losstaande toren, noordoostelijk van het huidige kerkhof. In de 19e eeuw werd deze toren gesloopt.

Toen waren de klokken nog gezamenlijk bezit van de Hervormden en Katholieken in 's Heerenberg. In 1839 werden ze publiekelijk verkocht aan de R.K. Kerk, de huidige eigenaar van het gelui, die de klokken later liet ophangen in de toren van deze kerk

Het bestaan van dit gelui is voor de klokgietkunst en de cultuurhistorie van onschatbare waarde. De drie klokken hebben de volgende namen, diameters en opschriften:

MARIA, Ø 142,2 cm, cis¹

Opschrift: *sancta maria dum dederò sonitum fugiat procul omne malignum
gerhardus de wou me fecit anno domini M CCCC XCVI.*

Vertaling: Heilige Maria, zolang ik geluid gegeven zal hebben, moge al het boosaardige ver weg vluchten.

PANCRATIUS, Ø 126,5 cm, dis¹

Opschrift: *sanctus pancracius defunctos plango vivos fulgura frango
gerhardus de wou me fecit anno domini M CCCC XCVI.*

Vertaling: Heilige Pancratius, de doden beweën ik, de levenden breng ik als het weerlicht tot andere gedachten.

ANTONIUS, Ø 113,7 cm, f¹

Opschrift: *sanctus anthonius protero demony vires tonitrus maligni
gerhardus de wou me fecit anno domini M CCCC XCVI*

Vertaling: Heilige Antonius, ik verpletter als de donder van het kwade de machten van de duivel.

Juist het feit dan Van Wou per gelui opnieuw een profiel konstrueerde, betekent dat 's-Heerenberg een gelui heeft dat uniek is in zijn soort in Europa.

De opdracht van het kerkbestuur zal o.m. geweest zijn een gelui "op toon" te gieten. De keuze, die viel op "do-re-mi", is niet alleen een zeer gelukkige keuze geweest, maar zal ook door de traditie zijn ingegeven.

Het uiterlijk van de klokken is zeer fraai. De kroonarmen zijn niet versierd en er prijkt geen enkel reliëffiguur op een der klokken, maar de tekst is uiterst zorgvuldig aangebracht en over de gehele omtrek verdeeld. Het oppervlak van de klokken is volkomen zonder gietfouten. De klokken hangen helaas niet meer aan rechte luidbalken. De luidtempi zijn daardoor iets te traag. De kleinste klok is 90° gedraaid, maar haar klepel is nog historisch.

Deze klokken getuigen niet alleen van het genie Geert van Wou, maar vervullen nog steeds hun oorspronkelijke taak: Lof te zingen aan Maria, Pancratius en Anthonius.

Angelus klok

Gelijktijdig met het plaatsnemen van de klokken van Geert van Wou is de Angelusklok van Engel Tolhuis van 1543 gehangen om driemaal daags het Angelus te luiden. Tijdens de tweede wereldoorlog is op last van de Duitse autoriteiten, naast de klok Sint Pancratius ook het Angelusklok van Engel Tolhuis afgenomen.

De Sint Pancratiusklok is gelukkig gespaard gebleven. De Angelusklok van Engel Tolhuis komt jammer genoeg niet terug. Zijn plaats in het daktorentje van deze kerk wordt op 28 september 1949 ingenomen door een nieuwe klok van 100 kilo, gegoten door Petit & Fritsen.

Hij draagt het opschrift: *“Ave deipara Virgo Maria. Voce nova nova nunc pace temporis sono anno 1949”*

Vrij vertaald: “Gegroet Maagd en Moeder van God, Maria. Met nieuw geluid weerklinkt mijn stem, nu een nieuwe tijd van vrede is aangebroken in het jaar 1949.

De “Pastoor Galamakapel”

Achter in de kerk is op 28 juni 1992 door Kardinaal Simonis een gedachteniskapel ingewijd ter nagedachtenis aan Pastoor Galama en Kapelaan van Rooyen. Deze 's-Heerenbergse parochiepriesters werden in 1941 door de Gestapo naar het concentratiekamp van Dachau gevoerd en stierven daar op respectievelijk 20- en 16 juni 1942.

Tot slot

Wij danken u voor uw bezoek.

Mocht u meer details willen weten: achter in de kerk is voor € 6,00 het Jubileumboekje “100 Jaar Sint-Pancratius 's-Heerenberg” te koop, waarin u uitgebreide informatie vindt.

Wilt u een bijdrage geven ten behoeve van de restauratie van de Sint Pancratiuskerk., dan kunt u dat doen door uw bijdrage in de (oranje-kleurige) betonmolen te deponeren, die achter in de kerk staat.

Alvast hartelijk bedankt voor uw steun.

Bronvermelding:

- Rondleiding Sint Pancratiuskerk van J. Thoben
- Redactionele artikelen uit “Old Ni-js” (Heemkundekring Bergh);
- Redactionele artikel “Het van Wou-geluid” (Donateurs Geert Van Wou);
- Inventaris Kerkelijk kunstbezit (Aartsbisdom Utrecht -Diocesane Commissie Kerkelijk Kunstbezit-),

De kosten van dit boekje bedraagt in de losse verkoop:.....€ 0,50